

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

**СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ
НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ:
ІСТОРІЯ, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ**

Матеріали
IV Всеукраїнської науково-практичної конференції
У двох частинах
Частина 2

(Суми, 19 травня 2017 року)

Суми
2017

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ

Вступивши близько 20 років тому до Ради Європи, Україна взяла на себе зобов'язання здійснювати реформування свого національного законодавства і реформування органів державної влади та судової системи шляхом приведення у відповідність до Європейських стандартів. Попередні реформи не досягли глобальних цілей, а мали тимчасовий характер.

У теперішній час актуальною проблемою є неефективне функціонування державної виконавчої служби, про що свідчать офіційні статистичні дані Міністерства юстиції України. Від Державної виконавчої служби залежить стабільність у суспільстві та авторитет держави.

Необхідність реформи в даний час давно назріла, що пояснюється низькою ефективністю діяльності Державної виконавчої служби, якою нині у встановлені строки фактично виконується тільки кожен п'ятий виконавчий документ.

Реальний стан виконання рішень показує, що чинне законодавство (закони України «Про Державну виконавчу службу» та «Про виконавче провадження») значною мірою вичерпало свій потенціал, який був закладений лише як перехідний на шляху до створення дієвої європейської моделі системи примусового виконання судових рішень, а робота 7000 виконавців протягом років не змогла забезпечити гарантування результатів правосуддя. Найвні недоліки є наслідком застарілого підходу до виконавчого процесу, спробою застосовувати традиційні механізми до сучасної моделі суспільних відносин.

Таким чином, налагодження функціонування Державної виконавчої служби і організація її діяльності відповідно до

сучасних стандартів здійснюється з певними труднощами і потребує поглибленого аналізу наявних проблем та визначення концептуальних напрямів реформування складових механізму примусового виконання рішень.

Передусім, це стосується форм та методів, які використовуються в діяльності Державної виконавчої служби щодо реалізації покладених на неї головних функцій і завдань [1, с. 3-4]. – зазначив Бортняк Ф. В. у статті – «Адміністративне право і процес».

За роки свого існування в незалежній Україні Державна виконавча служба не змогла досягти тих показників виконання рішень, які мають розвинені країни Європи та США, (майже 80 %). Такий стан справ неприпустимий, адже без належного виконання рішень діяльність суду позбавлена будь-якого сенсу. Наприклад, у США боржник може позбутися водійських прав, ліцензій чи інших дозволів, які відновлюються після виконання зобов'язань [2, с. 69-74].

Глобальним завданням Міністерства юстиції України є вирішення питань щодо керування та координації роботи державних і приватних виконавців; розподілу між ними судових рішень на примусове виконання; підвищення іміджу державного виконавця як державного службовця; створення сталого і дієвого механізму державного і громадського контролю за діяльністю як державних, так і приватних виконавців, у тому числі сучасними технічними засобами.

Пропонується встановити доволі високі кваліфікаційні вимоги до приватних виконавців і запровадити жорсткий та багатосторонній контроль за їхньою діяльністю.

З метою реформування існуючої в Україні системи примусового виконання рішень розроблена Концепція реформування системи органів Державної виконавчої служби, яка передбачає два етапи: системне вдосконалення процедури примусового виконання рішень та запровадження змішаної

системи примусового виконання рішень шляхом введення інституції приватних виконавців.

При виконанні реформи береться до уваги досвід багатьох країн, зокрема тих, які вже здійснили таку реформу, а саме: Франції, Німеччини, Польщі, Естонії, Латвії, Литви, Грузії та Казахстану.

Реформування органів Державної виконавчої служби представляє собою якісне оновлення і вдосконалення системи органів вищевказаної служби. Позитивною рисою реформи є практична спрямованість, яка проявляється в розумінні правової реформи як шляху до створення правової держави.

Згідно з постановою КМУ від 21.01.2015р. № 17 про «Питання оптимізації діяльності центральних органів виконавчої влади системи юстиції, розпочата реформа, спрямована на забезпечення побудови ефективнішої структури органів Державної виконавчої служби, що сприятиме раціональному використанню бюджетних коштів, скороченню та оновленню кадрового складу тощо.

Вдосконалення процедури примусового виконання рішень потребує суттєвих змін до чинного законодавства:

- зниження корупційних ризиків у діяльності державних виконавців, зокрема за рахунок прозорості процедури виконавчого провадження, автоматичного розподілу справ, підвищення мотивації праці державних виконавців, посилення контролю за виконанням рішення;

- посилення інституційної спроможності виконавців;

- вдосконалення процедури виконання проблемних категорій рішень;

- посилення відповідальності за невиконання рішень тощо.

За інформацією Департаменту, з цією метою планується вжити низку заходів, серед яких, зокрема, впровадження нового програмного забезпечення Єдиного державного реєстру

виконавчих проваджень, налагодження швидкої системи пошуку інформації про майно боржника та накладення арешту на майно боржника тощо.

З метою підвищення інституційної спроможності органів Державної виконавчої служби, оперативної взаємодії з органами влади та отримання інформації про майно та кошти боржника планується запровадження електронної взаємодії з Національним банком України, Національною поліцією України, Державною казначейською службою України, Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку й іншими органами.

Також передбачається створення відкритого реєстру боржників, до якого матимуть доступ інші органи влади, банківські установи, а також фізичні і юридичні особи. Функцією цього реєстру буде не лише можливість отримувати інформацію щодо боржника іншими органами, фізичними та юридичними особами, а також стимулювання боржника до виконання рішення.

З метою систематизації інформації щодо конфіскованого та арештованого майна і отримання достовірної та оперативної інформації Концепцією передбачається запровадження електронного обліку такого майна. Потрібно створити авторизовані офіси, за допомогою яких стягувачу буде надана змога направляти виконавчі документи для виконання в електронному вигляді з використанням електронного цифрового підпису та запровадження електронної взаємодії із судами та іншими органами шляхом автоматичного направлення виконавчого документа до єдиної бази виконавчих документів для виконання [3, с. 6-7]. – зазначив Іжак О. «Революція у юстиції».

Не виконувати судове рішення має стати невідгідним. Повинен бути не лише 10-відсотковий збір, який іде державі (стаття 28 Закону України «Про виконавче провадження»), а й санкції компенсаційного характеру для стягувача [4, ст. 28]. На суму боргу в силу закону повинні нараховуватися відсотки за

весь час невиконання. Наприклад, на рівні подвійної облікової ставки Національного банку України. Стягнення цих санкцій має відбуватися в силу закону, без звернення до суду.

За чинним законодавством із заробітної плати боржника можна утримати лише 20 % (за кількома виконавчими провадженнями щонайбільше – 50 %). До того ж є розлогий перелік виплат, з яких забороняється стягнення, наприклад: вихідної допомоги при звільненні і сум неоподаткованого розміру матеріальної допомоги; допомоги на лікування тощо.

Отже, доцільним є зняти вищевказані обмеження. Гарантовано в боржника має залишатися щомісяця тільки сума, необхідна на проживання. Іншими словами, з його доходу можна стягнути все, крім суми, що дорівнює прожитковому мінімуму. Якщо рішення суду не виконується посадовою особою органу влади, така особа має бути негайно звільнена за порушення присяги. Невиконання судового рішення – це правопорушення, яке підриває авторитет держави, і має каратися відповідно. Якщо є поважні причини невиконання, особа має довести це в межах процедур судового контролю [5, с. 27]. – визначив Бабич В. А. «Державна виконавча служба: правова природа та перспективи реформування».

Якщо судовим рішенням стягнуто з державного чи місцевого бюджету на користь позивача певну суму, вона має бути відшкодована за рахунок державного службовця, дії якого визнані протиправними та призвели до збитків.

Ефективність виконання судових рішень може забезпечити розвиток інституту приватних виконавців. Українське суспільство організаційно та професійно до цього готове. Є позитивний досвід функціонування приватного нотаріату.

Приватні виконавці можуть взяти на себе виконання судових рішень про стягнення боргів у відносинах між приватними особами. Натомість виконання рішень у публічно-

правових спорах необхідно залишити за державними виконавцями.

Приватні виконавці – це особи, які здійснюватимуть незалежну професійну діяльність. Їх потрібно наділити такими самими правами, які мають державні виконавці.

Уряд прийняв три важливі документи, які забезпечать реформування системи примусового виконання в Україні: перший – про визначення розміру виплат державним виконавцям з метою виконання положення Бюджетного кодексу. Основна мета – мотивувати державних виконавців для того, щоб побороти побутову корупцію у виконавчій службі; другий – реалізація нового пілотного проекту у сфері виконання рішень; третій стосується системи електронних торгів арештованим майном.

Отже, для створення ефективного державного механізму, здатного захищати права та інтереси фізичних і юридичних осіб, на підзаконному рівні зроблено важливий крок у напрямку реформування Державної виконавчої служби, проте нині конче необхідно ці кроки продовжити і наповнити конкретним змістом чинні нормативно-правові акти, що регулюють виконавчі правовідносини.

З часом планується інтегрувати систему виконавчого провадження з іншими реєстрами та банківською системою, а електронну перевірку достовірності документів забезпечуватиме наявність QR-коду. Це буде ще однією гарантією ефективної роботи системи.

Здійснення такої ефективної системи в Україні потребує комплексного вирішення таких масштабних завдань, як здійснення кардинальної судової реформи та реформування органів державної влади.

1. Бортняк Ф.В. Форми та методи діяльності державної виконавчої служби: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юр. наук: спец. 12.00.07 – «Адміністративне право і процес» / Ф.В. Бортняк. – К., 2008. – С. 3-4.

2. Крупнова Л.В. Значення принципу законності в діяльності Державної виконавчої служби України / Л.В. Крупнова // Теорія і практика інтелектуальної власності. Нац. академія пр. наук, 2013. – № 1. – С. 69-74.

3. Їжак О. Революція у юстиції [<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1404-19>] / О. Їжак // Юридична газета: Юридичне інтернет – видання. – ТОВ Юридична газета 2003-2016. – №6 (дата звернення 16.02.1015 р.). – Режим доступу: <http://yur-gazeta.com/publications/actual/revolyuciya-v-yusticiyi.html> – назва з екрана.

4. Закон України «Про виконавче провадження» за станом на 12.06.2016 р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К.: Парлам. вид-во, 1999. – ст. 90.

5. Бабич В. А. Державна виконавча служба: правова природа та перспективи реформування / В.О. Бабич // Адвокат, – 2012. – № 1. – С. 25-28.

ОПАНАСЕНКО А.

(науковий керівник – к. пол. н., доц. *О. В. Стогова*)

ПРОБЛЕМИ ПОЛІТИЧНОГО ЛІДЕРСТВА В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Проблема політичного лідерства існувала ще з давніх часів, а на сучасному етапі розвитку глобалізованого світу значно поглибилася. Актуалізувалося питання ефективності політичних лідерів, їхнього професіоналізму та вміння з користю для суспільства виконувати свої обов'язки.

Політичне лідерство – це вищий ступінь лідерства, адже воно віддзеркалює всі процеси в політиці та відносини у вищих структурах влади, а також зафіксує всі взаємовідносини влади із суб'єктами і об'єктами політики на піку політичної піраміди [1, с 182].

Відомий американський дослідник політичного лідерства Р. Такер зазначав, що «політичне лідерство є однією з найзначущих і найзагальніших форм влади» [2].